

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 9.12.2015 г.
COM(2015) 626 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Към една модерна и по-европейска рамка за авторското право

СЪОБЩЕНИЕ ОТ КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Към една модерна и по-европейска рамка за авторското право

1. РАМКА ЗА АВТОРСКОТО ПРАВО НА ЦИФРОВИЯ ЕДИНЕН ПАЗАР

Цифровите технологии, всеобщото разпространение на широколентови връзки и използването на интернет в ежедневието преобрази начина, по който се създава, разпространява и използва творческото съдържание.

Интернет се превърна в ключов канал за разпространение. През 2014 г. 49 % от интернет потребителите в ЕС са осъществили достъп до музика, видео и игри онлайн¹. Утвърдиха се нечувани само допреди 15 години бизнес модели и нови икономически участници като онлайн платформи и в днешно време онлайн услугите представляват основен канал, чрез който потребителите използват творческо съдържание, паралелно с физически формати като книги и DVD дискове. Създаването на цифрови копия на такова съдържание става бързо и лесно. Хората често очакват да осъществяват достъп до цифрово съдържание от множество устройства, по всяко време и на всяко място в рамките на единния пазар. Когато това не се случва, за тях е трудно да разберат защо.

Правилата на ЕС в областта на авторското право трябва да се пригледят, така че всички пазарни участници и граждани да могат да се възползват от възможностите, предлагани от тази нова среда. Необходима е по-европейска рамка, за да се преодолеят разпокъсаността и търканията в рамките на функциониращия единен пазар.

Модернизирането на правилата на ЕС в областта на авторското право първо беше обявено в политическите насоки на председателя Юнкер за встъпващата Комисия и допълнително бе посочено в стратегията за цифров единен пазар². То цели да постигне широка достъпност на творческото съдържание навсякъде в ЕС, да гарантира, че правилата на ЕС в областта на авторското право продължават да осигуряват високо равнище на защита за притежателите на права, и да поддържа добър баланс с други цели на публичната политика като образование, научни изследвания и иновации, или равен достъп за хора с увреждания³ в цифровата среда.

Тези цели изпълняват важна роля в икономическия и обществения напредък, международната конкурентоспособност и културното разнообразие на Европа. Всички те са насочени към нуждите както на притежателите на права, така и на потребителите на защитено с авторско право съдържание.

Авторското право възнаграждава творчеството и инвестициите в творческо съдържание. Една рамка за авторското право, която предоставя високо ниво на защита,

---

¹ Евростат, „Изследване на Общността за използването на ИКТ в домакинствата и от частни лица“, 2014 г.

² COM(2015) 192 final.

³ В съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, по която ЕС е страна.

е в основата на глобалната конкурентоспособност на европейските творчески отрасли⁴. Заедно с прилаганите на вътрешния пазар принципи на свободно движение на стоки и услуги, правилата на ЕС в областта на конкуренцията и нашите политики в областта на медиите и културата, авторското право представлява неразделна част от набора от правила, които уреждат разпространението на творческо съдържание в ЕС. Взаимодействието между авторското право и другите посочени области на политика определя как се генерира стойност от производството и разпространението на произведения⁵ и как тя се разпределя между пазарните участници.

Като се формулират действията, обявени в стратегията за цифров единен пазар, в настоящото съобщение се определя как Комисията възнамерява да постигне целта за „по-модерна и по-европейска рамка за авторското право“. В него се представя план, който включва целенасочени действия с предложения за изпълнение в много кратък срок, включително предложение относно „преносимостта“ на услуги за онлайн съдържание, което се представя заедно с настоящото съобщение, набор от предложения, планирани за 2016 г., и визия за развитието в дългосрочен план. Планът ще бъде осъществен в съответствие с принципите за по-добро регулиране и се основава на подготвителната дейност, извършена през последните няколко години по настоящата рамка⁶, която включва обширна обществена консултация през 2013—2014 г.⁷ В него се отчитат възгледите, които Европейският парламент изрази в скорошната си резолюция за прилагането на Директивата относно авторското право в информационното общество⁸, и заключенията от заседанието на Европейския парламент, проведено на 25—26 юни 2015 г.⁹

С оглед на този контекст Комисията счита, че е необходимо:

- да постигне в по-голяма степен единен пазар и когато това е оправдано, по-високо равнище на хармонизация на правилата на ЕС в областта на авторското право, като по-специално се съсредоточи върху аспектите, свързани с териториалността на авторското право;

---

⁴ Между 2008 и 2010 г. отраслите, които основно бяха отговорни за създаване и производство на защитени с авторско право произведения, отчетоха дял от 3,2 % от общата трудова заетост и 4,2 % от БВП в ЕС (Европейско патентно ведомство/Служба за хармонизация във вътрешния пазар, „Отрасли с интензивно използване на права на интелектуална собственост: принос към икономическите резултати и заетостта в ЕС“, септември 2013 г.).

⁵ „Произведения“ в настоящия документ означава както защитени с авторско право произведения, така и други материали, защитени със свързани права, в съответствие с контекста.

⁶ Рамката представлява набор от 10 директиви, включително Директивата относно авторското право в информационното общество (Директива 2001/29/ЕО, „Директива за информационното общество“) и Директивата относно упражняването на права върху интелектуалната собственост (Директива 2004/48/ЕО, „Директива IPRED“, от значение за интелектуалната собственост като цяло). Рамката също така отразява международни задължения, произтичащи от международни договори, по които ЕС и/или държавите членки са страни.

⁷ Окончателният доклад е достъпен на адрес:

http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/docs/contributions/consultation-report_en.pdf.

⁸ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0273+0+DOC+XML+V0//BG>.

⁹ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-22-2015-INIT/bg/pdf>.

- когато е необходимо, да пригоди правилата в областта на авторското право към новата технологична действителност, така че правилата да продължат да отговарят на своите цели.

Законодателството в областта на авторското право и свързаното с него законодателство не изпълняват своите цели изолирано. Филмите, театърът, музиката, литературата, научните статии, културното наследство и останалата част от генерираното в Европа творческо съдържание ще продължат да процъфтяват и да изпълняват значима роля за растежа, идентичността и социалния напредък на Европа само ако съществуват конкурентни творчески отрасли и ако се въведат необходимите пазарни механизми. Финансовите и други мерки за подкрепа от публичните органи, които се допускат от законодателството за защита на конкуренцията, също играят роля за постигането на тази цел. Оказваната от ЕС подкрепа включва неговата програма „Творческа Европа“, както и финансиране за научни изследвания и иновации, по-специално чрез програмата „Хоризонт 2020“. Освен това, за да бъдат ефективни, правилата на ЕС в областта на авторското право трябва да бъдат актуални, правилно транспонирани, да се прилагат и да се разбират на конкретно равнище.

2. ГАРАНТИРАНЕ НА ПО-ШИРОКООБХВАТЕН ДОСТЪП ДО СЪДЪРЖАНИЕ В ЕС

ЕС следва да се стреми към широка достъпност на услугите за онлайн съдържание „без граници“, за да се осигури по-голям избор и разнообразие за хората. Един по-добре функциониращ цифров единен пазар ще осигури също така възможности за създателите на творческо съдържание и културните отрасли да разширят своята публика и стопанска дейност и ще им помогне да устояват на международната конкуренция.

Когато обаче става въпрос за защитено с авторско право съдържание, което пресича границите, цифровият единен пазар все още не се е превърнал в действителност. Когато хората пътуват до друга държава членка, те често не могат да осъществят достъп до съдържание, за което са се абонали или което са придобили в своята държава (т.е. съдържанието не е „преносимо“)¹⁰. Обхватът на достъпното онлайн съдържание в държавата, от която е съответното лице, не отразява широката гама на културните произведения в Европа и законното предлагане на европейски произведения онлайн все още е далече от реализирането на пълния си потенциал. Това е особено вярно за европейските аудио-визуални произведения, които в много случаи е трудно да бъдат разпространени извън рамките на съответната държава членка, включително онлайн¹¹.

¹⁰ В проведено наскоро проучване 33 % от респондентите (този процент се увеличава до 65 % във възрастовата група 15—24 години), които понастоящем не разполагат с платен абонамент за достъп до съдържание, заявиха, че ако сключат такъв абонамент, за тях ще бъде важно да могат да го използват, когато пътуват или пребивават временно в друга държава членка („Експресно проучване на Евробарометър 411 — трансграничен достъп до онлайн съдържание“, август 2015 г.).

¹¹ В проучване, което обхваща извадка от 50 европейски филма сред шест доставчици на онлайн услуги в седем държави членки, отчетеното средно равнище на достъпност беше едва 19 % (изчисления на Комисията въз основа на данни от „Приложение — пазарите на аудио-визуални произведения по заявка в ЕС“ („Annex — On-demand audiovisual markets in the EU“), доклад на Европейската аудио-визуална обсерватория за ГД „Съобщителни мрежи, съдържание и технологии“, април 2014 г.).

Дори когато са достъпни, произведенията са трудни за откриване и намиране. Освен това потребителите често не могат да осъществят достъп до услугите за разпространение на съдържание, налични в други държави членки¹².

В условията на интернет, където по подразбиране няма граници, хората не разбират защо се получава това. Тази ситуация може да доведе до използването на заобиколни технически решения, като например виртуални частни мрежи (VPN), за да се осъществи достъп до съдържание, което не може да се намери в съответната държава, и може да стимулира пиратството на данни¹³. Друг пример, който илюстрира настоящата ситуация, е броят на произведенията, които биха имали полза от по-широкообхватна видимост в ЕС, но не могат да бъдат намерени в нито един канал за търговско разпространение.

Причините за тази ситуация са многобройни. Те могат да се дължат отчасти на авторското право и неговото териториално¹⁴ прилагане. Териториалността на правата не възпрепятства предоставянето на многотериториални лицензии¹⁵, но има случаи, в които е трудно или невъзможно да се получи лицензиране. Притежателите на права могат да решат да ограничат териториалния обхват на лицензиите, предоставени на доставчици на услуги, и в резултат на това услугите могат да бъдат ограничени до една или само до определени територии. Доставчиците на услуги могат също така да решат да ограничат дадена услуга до конкретна територия дори когато притежават лицензия, която им позволява да обхванат по-голяма територия, включително целия ЕС, или когато биха могли да получат такава лицензия. В допълнение към това придобитите лицензии, особено свързаните с онлайн права, могат да останат неизползвани.

Финансирането на нови европейски продукции в аудио-визуалния сектор до голяма степен се основава на териториално лицензиране в съчетание с изключителни териториални права, предоставени на отделни дистрибутори или доставчици на услуги. В европейския аудио-визуален отрасъл това се счита за необходимо, за да се осигури устойчиво финансиране, но то може да попречи на доставчиците на услуги и

---

¹² В проведено наскоро проучване над половината (53 %) от респондентите, които са посочили, че са се опитали да осъществят достъп до или да свалят цифрово съдържание от онлайн услуга, предназначена за потребители в друга държава членка (до 30 % от хората в една държава членка), заявиха, че са го направили, защото са търсели съдържание, недостъпно в тяхната собствена държава; приблизително същият процент (56 %) заявиха, че са изпитали проблеми в тази връзка („Експресно проучване на Евробарометър 411 — трансграничен достъп до онлайн съдържание“, август 2015 г.).

¹³ Според проведено наскоро проучване 22 % от европейците считат, че е приемливо незаконно да свалят или да осъществят достъп до защитено с авторско право съдържание, когато в тяхната държава няма законна алтернатива (Служба за хармонизация във вътрешния пазар, „Европейските граждани и интелектуалната собственост: възприятие, осведоменост и поведение“ (*European citizens and intellectual property: perception, awareness and behaviour*), ноември 2013 г.).

¹⁴ Правата на авторите и други притежатели на права (изпълнители, продуценти и разпространители) като цяло са хармонизирани на равнище ЕС. Авторското право само по себе си обаче остава териториално. Това означава, че вместо да има единен режим за авторско право, валиден едновременно в целия ЕС, съществуват 28 отделни национални режима. Използването на дадено произведение във всички държави членки изисква сключването на една или няколко лицензии, които обхващат всички национални територии.

¹⁵ Чрез Директивата относно колективното управление на права (2014/26/ЕС) бяха положени усилия да се улесни многотериториалното лицензиране.

дистрибуторите да осигуряват трансгранична „преносимост“ на услугите или да предлагат своите услуги в други държави членки. Що се отнася до произведенията извън търговско обращение, свързаните с тяхната трансгранична достъпност правни проблеми се прибавят към по-общите затруднения при лицензирането им за цифровизация и дори при осигуряването на тяхната достъпност в държавата, в която са създадени. Това ограничава достъпността на националното наследство онлайн.

По отношение на услугите за радио- и телевизионно излъчване Директивата за спътниковото излъчване и кабелното препредаване¹⁶ вече включва правила, целящи да улеснят ползването на правата, които се изискват за определени трансгранични дейности. Тези правила бяха разработени много преди навлизането на интернет като канал за дистрибуция от страна на разпространителите и се прилагат само по отношение на спътниковото излъчване и кабелното препредаване. Понастоящем Комисията извършва преглед на тази директива с оглед на нейното потенциално прилагане в онлайн среда.

Роля играят и други фактори. Например в аудио-визуалния сектор ключова роля има готовността на произведенията за реализация на пазара, т.е. доколко са видими за потенциални лицензополучатели и доколко е лесно да се лицензират, както и тяхната достъпност във формати и каталози, които са готови за употреба. Друг проблем е несъответствието между предлагането на съдържание и реалното му използване от потенциалната публика. Произведенията преди всичко трябва да могат да се откриват и намират лесно от хората¹⁷ дори когато вече се разпространяват онлайн, и трябва да бъдат разбираеми на език, който съответният човек владее. Като цяло съществува несъответствие между ресурсите, с които се подпомага *продуцирането* на разнообразни от културна гледна точка произведения, и усилията, които се влагат за тяхното *разпространение и достъп*¹⁸.

Поради това гарантирането на по-широкообхватен достъп до творческо съдържание онлайн и стимулирането на неговото разпространение в Европа изисква съчетаване на широка гама от инструменти на политиката. Заедно с прегледа на приложимото понастоящем законодателство в областта на авторското право, определена роля може да играе и подкрепата, която ЕС осигурява чрез своята програма „Творческа Европа“ и програмите за научни изследвания и иновации. Привличането на творческите и ориентирани към разпространението отрасли и на държавите членки също ще бъде от решаващо значение за постигането на по-широка достъпност на съдържанието навсякъде в ЕС. Творческите и ориентирани към разпространението отрасли разполагат с възможности за развитие на бизнес модели, докато държавите членки носят основната отговорност за културните политики в ЕС. Държавите членки също така осигуряват и управляват по-голямата част от публичните средства, с които

---

¹⁶ Директива относно спътниковото излъчване и кабелното препредаване (Директива 93/83/ЕИО).

¹⁷ Комисията също така проучва по какъв начин може да се популяризира европейското аудио-визуално съдържание, включително съдържанието от други държави, като част от своята оценка на Директивата за аудио-визуалните медийни услуги (Директива 2010/13/ЕС).

¹⁸ Този въпрос е обхванат от програмата на ЕС „Творческа Европа“ (и по-специално подпрограмата МЕДИА), която е специално насочена към популяризирането и разпространението.

директно се подпомага европейският аудио-визуален отрасъл, в размер на 2,1 млрд. EUR годишно¹⁹.

Крайната цел за пълен трансграничен достъп за всички видове съдържание в цяла Европа трябва да се балансира с готовността на пазарите да реагират бързо на правни и политически промени и необходимостта да се гарантират жизнеспособни модели на финансиране за субектите, които носят основната отговорност за създаването на съдържание. Поради това Комисията предлага да се следва постепенен подход за премахване на пречките пред трансграничния достъп до съдържание и разпространението на произведения.

Като първа стъпка заедно с настоящото съобщение Комисията представя предложение за регламент относно **„преносимостта“** на услугите за онлайн съдържание, за да се гарантира, че потребителите, които са се абонали или са придобили съдържание в своята държава, могат да осъществят достъп до него при временен престой в друга държава членка.

Освен това Комисията оценява различни варианти за създаването на условия за по-широкообхватен онлайн достъп до произведения от страна на потребители от целия ЕС и ще проучи законодателни предложения за приемане през пролетта на 2016 г., включващи:

- подобряване на **трансграничното разпространение на телевизионни и радиопрограми** онлайн в контекста на резултатите от прегледа на Директивата за спътниковото излъчване и кабелното препредаване;
- подкрепа за притежателите на права и дистрибуторите да постигнат съгласие относно **лицензии, които позволяват трансграничен достъп до съдържание, включително удовлетворяване на трансгранични искания от други държави членки**, в полза както на европейските граждани, така и на заинтересованите страни в аудио-визуалната верига. В този контекст ще бъде проучена ролята на медиацията или сходни механизми за алтернативно решаване на спорове, за да се подпомогне предоставянето на такива лицензии;
- улесняване на цифровизацията на **произведения извън търговско обращение** и гарантиране на тяхната достъпност, включително в целия ЕС.

Освен това, като използва своята програма „Творческа Европа“ и други инструменти на политиката, за да привлече средства, Комисията:

- допълнително ще популяризира инструменти за представяне на повече европейски произведения на единния пазар, включително създаването на **каталози с готови предложения** за европейски филми, разработването на **центрове за лицензиране** (за да се подпомогне лицензирането на произведения, които все още не са достъпни в дадена държава членка) и по-широка употреба на **стандартни идентификатори на произведения** (включително чрез проучване на връзките с подпрограмата МЕДИА);
- ще подпомага разработването на европейски **доставчик на услуги за обобщаване, свързани с инструменти за търсене онлайн**²⁰, предназначени за

¹⁹ Европейска аудио-визуална обсерватория, „Публично финансиране за филми и аудио-визуални творби в Европа“, октомври 2011 г. Тази стойност се отнася за 2009 г. и включва само директно подпомагане (включително подпомагане на равнище ЕС, което обаче представлява малка част от цялата сума).

²⁰ В сътрудничество с Европейска обсерватория за нарушенията на правата на интелектуална собственост.

крайния потребител (онлайн индексирание на достъпните законни предложения), и национални инструменти за търсене, а също така ще насърчава подпомаганото с публични средства **по-ефикасно финансиране за субтитри и дублаж и употребата им;**

- ще засили своя **диалог с аудио-визуалния отрасъл** за насърчаване на законното предлагане, откриваемостта и лесното намиране на филми (в рамките на своето ново партньорство с националните филмови фондове), за намиране на допълнителни начини за **по-устойчиво използване на съществуващите европейски филми** (с Европейския филмов форум) и за проучване на алтернативни модели на финансиране, продуциране и разпространение в сектора на анимационните филми, които могат да се приложат на европейско равнище (в структуриран форум за сътрудничество с индустрията).

3. АДАПТИРАНЕ НА ИЗКЛЮЧЕНИЯТА КЪМ ЦИФРОВА И ТРАНСГРАНИЧНА СРЕДА

Разпокъсаността на правилата в областта на авторското право в ЕС е особено ясно изразена в областта на изключенията. В повечето случаи държавите членки могат да избират дали да прилагат посочените в правото на ЕС изключения²¹. Често липсва подробно определяне на изключенията. Като последица от това дадено изключение, прието в законодателството на една държава членка, може да не съществува в съседната държава, да подлежи на различни условия или да е с различен обхват. В някои случаи прилагането на дадено изключение в законодателствата на държавите членки е по-ограничено от разрешеното съгласно правото на ЕС²². Повечето изключения нямат ефект извън рамките на съответната държава членка. Някои от тях също така трябва да бъдат преразгледани в контекста на днешната технологична действителност.

Тази ситуация изглежда създава проблеми, по-специално за изключенията, тясно свързани с образованието, научните изследвания и достъпа до знания. Въведеното от ЕС изключение относно използването на произведения за илюстриране при преподаване представлява добър пример за това как държавите членки прилагат по различен начин изключенията, особено когато се разглеждат разбиранията на държавите членки за това как следва да се прилага изключението в цифрова среда. Тези разлики могат да действат като пречка пред образователни тенденции като онлайн курсове, използване на технологии и цифрови материали в класната стая и

²¹ В правото на ЕС се предвиждат две задължителни изключения: в член 5, параграф 1 от Директивата за информационното общество, който обхваща някои временни действия на възпроизвеждане, и в член 6 от Директивата относно някои разрешени начини на използване на осиротели произведения (2012/28/ЕС).

²² В съдебната практика на Съда на Европейския съюз (Съд на ЕС) неколкократно е посочвано, че държавите членки трябва да упражняват свободата на преценка, с която разполагат, при въвеждането на изключения в националното законодателство в рамките, наложени по силата на правото на ЕС. По-специално държавите членки не са свободни да определят параметрите на дадено изключение по несъгласуван и нехармонизиран начин, при което съществуват различия между отделните държави членки (дело C-467/08 Padawan). Съдът на ЕС също така посочи, че макар да е вярно, че изключенията трябва да бъдат предмет на стриктно тълкуване, държавите членки трябва да запазят полезното им действие, за да се зачете целта на изключението (дело C-145/10 Painer).

трансгранично обучение, които придобиха значителна популярност през последните години²³. В допълнение към това разнородното прилагане от отделните държави на изключението, обичайно наричано „панорамно“ изключение, което позволява на хората да правят и да качват снимки на произведения като сгради и скулптури, поставени за постоянно в публичното пространство, може да породи несигурност.

По подобен начин до проблеми води незадължителното естество и липсата на трансграничен ефект на изключението за увреждания. Така например хората, чиито увреждания не им позволяват да ползват печатни материали, се затрудняват да осъществяват достъп до специални формати, създадени в съответствие с изключение от авторското право, прието в друга държава членка. ЕС поема международно задължение да предприеме мерки по този въпрос, като подписа Маракешкия договор²⁴, който сега трябва да се ратифицира и да се прилага.

Необходимостта да се отрази по-добре технологичният напредък и да се избягват ситуации на неравнопоставеност на единния пазар е видима и при извличането на информация от текст и данни (TDM), чрез което големи количества цифрово съдържание се четат и анализират от машини в контекста на науката и научните изследвания. Липсата на ясна разпоредба на ЕС относно TDM за научноизследователски цели поражда несигурност сред научноизследователската общност. Това вреди на конкурентоспособността и научното лидерство на ЕС в момент, когато свързаните с научни изследвания и иновации (НИИ) дейности в рамките на ЕС трябва да се извършват все по-често в условията на трансгранично сътрудничество между отделни дисциплини и в по-голям мащаб, в отговор на основните предизвикателства пред обществото, към които са насочени НИИ. По подобен начин изключението на ЕС, с което се оправомощават библиотеките и други институции да позволяват екранна справка с произведения за целите на изследване или частно проучване, се прилага само към терминалите във физическите помещения на библиотеките, при което не се отчитат днешните технологични възможности за дистанционна справка. На последно място, трябва да се обърне внимание и на изключението на ЕС относно дейностите по съхранение от страна на институции в областта на културното наследство, по-специално защото държавите членки често не вземат предвид цифровите формати, когато прилагат изключението на национално равнище²⁵.

---

²³ В проучване на висшето образование от 2013 г. 82 % от институциите са посочили, че предлагат онлайн курсове, а 40 % са заявили, че поне половината от техните студенти участват в електронно обучение (Европейска асоциация на университетите, „Електронно обучение в европейските висши учебни заведения“ („*E-learning in European Higher Education Institutions*“), ноември 2014 г.).

²⁴ Маракешки договор за улесняване на достъпа до публикувани произведения за незрящи лица, лица с увредено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали, подписан от името на ЕС на 30 април 2014 г.

²⁵ 90 % от институционалните респонденти на проведено през 2015 г. проучване са заявили, че разполагат с колекции, които трябва да се запазят за бъдещите поколения, а средно 60 % са посочили, че събират първично цифрови материали (тематична мрежа ENUMERATE, „Доклад за изследване на цифровизацията на европейските институции за културно наследство от 2015 г.“ („*Survey Report on Digitisation in European Cultural Heritage Institutions 2015*“), юни 2015 г.).

Комисията ще предприеме мерки, за да гарантира, че рамката относно изключенията на ЕС, която се отнася до достъпа до знания, образование и научни изследвания, е ефективна в цифровата ера и през границите.

Като първа стъпка Комисията ще предложи необходимите законодателни актове за прилагане на **Маракешкия договор**.

Комисията оценява вариантите и до пролетта на 2016 г. ще обмисли законодателни предложения за други изключения на ЕС с оглед да се:

- позволи на научноизследователски организации с публичен интерес при пълна правна сигурност да извършват **извличане на информация от текст и данни** от съдържание, до което имат законен достъп, за научноизследователски цели;
- осигури яснота по отношение на обхвата на изключението на ЕС относно „**илюстрирането при преподаване**“ и неговото прилагане към цифровата употреба на материали и към обучението онлайн;
- осигури ясно изразено пространство за дейности по **съхранение** от страна на институциите в областта на културното наследство, което отразява използването на цифрови технологии за съхранение и нуждите на първично цифровите и цифровизираните произведения;
- подпомагат **дистанционните справки** с произведения, които се съхраняват в затворени електронни мрежи в научноизследователски и академични библиотеки и други съответни институции, за целите на изследване или частно проучване;
- поясни настоящото изключение на ЕС, което позволява използването на произведения, създадени с цел да бъдат поставени за постоянно в публичното пространство („**панорамното**“ изключение), така че да се отчетат новите канали за разпространение.

Общата цел е да се повиши нивото на хармонизиране, да се въведе задължение за държавите членки да прилагат съответните изключения и да се гарантира, че те функционират през границите в рамките на ЕС.

При изготвянето на предложенията Комисията ще вземе под внимание съответната ситуация на пазара и практиките на лицензиране за съответните видове употреба и ще се обърне внимание на спазването на международните задължения, включително „проверката на три етапа“²⁶. Целта е на потребителите и притежателите на права да се даде сигурна в правно отношение и предвидима система.

Таксите, с които се обезщетяват притежателите на права във връзка с изключенията за размножаване и копиране за лични нужди, могат да представляват значителен източник на приходи, но също водят до проблеми на единния пазар. Много държави членки налагат тези такси върху широка гама от медии и устройства, като таксите се определят, прилагат и администрират по множество различни начини.

Това поражда значителна правна несигурност. Богатата съдебна практика на Съда на

---

²⁶ В съответствие с „проверката на три етапа“, заложената в основните международни договори в областта на авторското право, изключенията се прилагат само в някои специални случаи, които не противоречат на нормалното използване на произведение или друг материал и не накърняват необосновано законните интереси на притежателя на правата.

ЕС изяснява някои от тези въпроси, посочени в доклада Vitorino от 2013 г.²⁷ като неблагоприятни за свободното движение на стоки и услуги. Все още съществуващите национални различия обаче могат да бъдат проблемни, особено когато продуктите, които се облагат с такси, се търгуват в целия ЕС. Държавите членки понякога налагат такси независимо от вече направени плащания в други държави членки или в отсъствието на подходящи схеми за освобождаване или възстановяване на средства. Недължими плащания могат да бъдат извършени и при облагането с такса на продукти за професионална употреба. Потребителите се сблъскват с липса на яснота и прозрачност. Освен това е възможно да се прилагат дискриминационни практики при разпределянето на събраните такси, като се облагодетелстват националните притежатели на права. Тази ситуация може да наложи намеса на равнище ЕС, за да се осигури по-голяма яснота и да се сложи край на сериозните нарушения на конкуренцията.

Комисията ще оцени нуждата от действия, за да се гарантира, че когато за копиране и за размножаване за лични нужди държавите членки налагат такси, предназначени да обезщетят притежателите на права, техните различни системи работят добре на **единния пазар** и не създават пречки за **свободното движение на стоки и услуги**. Въпросите, които вероятно ще трябва да се разгледат, включват връзката между обезщетението и вредата за притежателите на права, отношението между договорните споразумения и разпределянето на таксите, двойните плащания, прозрачността за потребителите, освобождаването и принципите, ръководещи схемите за възстановяване на средства, както и недискриминация между гражданите на съответната държава и гражданите на други държави при разпределянето на събраните такси. Комисията също така ще насърчи обмислянето на възможности за **по-ефективно разпределение** на таксите **между притежателите на права**.

4. ИЗГРАЖДАНЕ НА ДОБРЕ ФУНКЦИОНИРАЩ ПАЗАР ЗА АВТОРСКО ПРАВО

Предварително условие за добре функциониращ пазар за авторско право е притежателите на права да могат да лицензират и да им бъде заплащано за използването на тяхното съдържание, включително съдържание, което се разпространява онлайн. Създаването на богато и разнообразно творческо съдържание и иновационните онлайн услуги са част от едно уравнение. И двете — творческото съдържание и онлайн услугите — са важни за растежа и разкриването на работни места, както и за успеха на интернет икономиката.

Съществуват обаче нарастващи опасения дали настоящите правила на ЕС в областта на авторското право гарантират справедливо поделение на стойността, генерирана от някои нови форми на разпространение на съдържание онлайн, особено когато притежателите на права не могат да определят условията за лицензиране и да преговарят на справедлива основа с потенциалните потребители. Тази ситуация е несъвместима с амбицията на цифровия единен пазар да осигури възможности за всички и да отчете стойността на съдържанието и инвестициите, вложени в него. Тя също така означава, че

²⁷ Такъв беше резултатът от процеса на медиация, ръководен от г-н António Vitorino.

условията не са еднакви за различните участници на пазара, които използват равностойни форми на разпространение.

Понастоящем тези обсъждания са насочени към някои онлайн платформи и услуги за обобщаване. Обсъждания обаче вероятно ще продължат да се провеждат за всички онлайн дейности, които включват повторно използване или препредаване с търговска цел на защитено с авторско право съдържание.

Съществуват различни причини за тази ситуация, както правни, така и свързани с пазара (включително относителната пазарна мощ на засегнатите страни). Един важен аспект от гледна точка на авторското право е определянето на правата за разгласяване пред публика и правото на предоставяне за обществено ползване. Тези права уреждат използването на защитено с авторско право съдържание при цифрово препредаване. Поради това при тяхното определяне се решава какво ще се счита за действие в интернет, по отношение на което създателите и творческите отрасли могат да претендират за права и да преговарят за лицензии и възнаграждения. Съществуват спорни сиви зони и несигурност относно начина, по който тези понятия са определени в правото на ЕС, и по-специално за това кои действия онлайн се считат за „разгласяване пред публика“ (които съответно изискват разрешение от притежателите на правата) и при какви условия²⁸. Тези въпроси, от една страна, пораждаят несигурност на пазара, а от друга, поставят под съмнение възможността тези права да транспонират във виртуалния свят основния принцип на авторското право, съгласно който свързаните с използване на авторско право действия подлежат на разрешение и възнаграждение. Освен че има значение за справедливото разпределяне на стойността на онлайн пазара, липсата на яснота при определянето на тези права може да породи несигурност и за обикновените интернет потребители.

В по-общ план ситуацията повдига въпроса дали настоящият набор от права, които се признават в правото на ЕС, е достатъчен и добре определен. По-специално за доставчиците на услуги за обобщаване на новини в някои държави членки бяха направени опити за намиране на решение, но те създават риск от допълнително разпокъсване на цифровия единен пазар.

В допълнение към това платформите също могат да сметат, че не извършват никакви действия от значение за авторското право или че всички техни дейности са от чисто техническо, автоматично и пасивно естество, което им позволява да се възползват от освобождаването от отговорност съгласно Директивата за електронната търговия²⁹. Това доведе до разрастващ се дебат относно обхвата на това освобождаване или неговото прилагане към бързо изменящите се роли и дейности на новите участници и относно това, дали те надхвърлят обикновеното хостване или предаване на съдържание.

Друг уместен въпрос е справедливото възнаграждение на автори и изпълнители, които

---

²⁸ Тази несигурност доведе до отправянето на редица преюдициални запитвания до Съда на ЕС.

²⁹ Директива 2000/31/ЕО.

могат да бъдат засегнати особено тежко от различията в позициите при договаряне, когато лицензират или прехвърлят своите права. Механизмите, които заинтересованите страни изтъкват в този контекст, включват регулирането на някои практики на договаряне, неотменимите права на възнаграждение, колективното договаряне и колективното управление на права.

Комисията обмисля и провежда консултации³⁰ във връзка с различните фактори, свързани с поделянето на стойността в резултат на нови форми на онлайн разпространение на защитени с авторско право произведения сред различните участници на пазара. До пролетта на 2016 г. Комисията ще разгледа възможностите за приемане на мерки в тази област. Целта ще бъде да се гарантира, че участниците, които оказват принос за генерирането на такава стойност, имат възможност да упражняват напълно своите права, което допринася за справедливото разпределяне на тази стойност и за адекватно възнаграждение при използването онлайн на защитеното с авторско право съдържание.

В този контекст Комисията ще проучи дали са необходими действия във връзка с **определянето на правата** за „разгласяване пред публика“ и „предоставяне за обществено ползване“. Освен това тя ще разгледа въпроса дали са необходими специални действия по отношение на доставчиците на услуги за обобщаване на новини, включително намеса във връзка с **правата**. Ще бъде оценена и ролята на механизмите за алтернативно решаване на спорове. Комисията ще вземе под внимание отделните фактори, които оказват влияние върху тази ситуация отвъд законодателството в областта на авторското право, за да се гарантират последователни и ефективни отговори на политиката. Инициативите в тази област ще бъдат съгласувани с работата на Комисията по отношение на онлайн платформите като част от стратегията за цифров единен пазар.

Комисията също така ще проучи дали се изискват решения на равнище ЕС с цел повишаване на правната сигурност, прозрачността и баланса в системата, която урежда **възнаграждението на автори и изпълнители** в ЕС, като се вземат предвид националните компетентности.

5. ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНА И БАЛАНСИРАНА СИСТЕМА ЗА ПРИЛАГАНЕ

Както при всяко друго право на интелектуална собственост, спазването на авторското право е от основно значение за насърчаването на творчеството и иновациите и за изграждането на доверие на пазара. Правата, които не могат да се прилагат ефективно, нямат почти никаква икономическа стойност, особено когато са налице нарушения с търговско измерение, при които наготово се използват произведенията и инвестициите на създателите, творческите отрасли и законните услуги за разпространение. Такива нарушения с търговско измерение понастоящем са изключително чести и вредят не само на притежателите на права, но и на икономиката на ЕС като цяло. Необходима е ефективна и балансирана система от гражданскоправни средства за принудително

³⁰ Комисията провежда консултации във връзка с тези въпроси и други въпроси, свързани с онлайн платформите: <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/Platforms>.

прилагане³¹ с пълно зачитане на основните права, за да се намалят разходите за борба срещу нарушенията, особено за малки предприятия, и да се следва тяхното нарастващо трансгранично естество.

Ефективният отговор на тези предизвикателства изисква подновени усилия и евентуален преглед на някои аспекти на съществуващата правна рамка. Подходът „следвай парите“, при който се разглежда участието на различни видове доставчици на междинни услуги и който Комисията³² и държавите членки започнаха да прилагат в някои области, изглежда особено многообещаващ. Той може да спомогне за лишаване на извършилите търговски нарушения лица от приходните потоци (например от плащания от потребители и реклами), произтичащи от техните незаконни дейности, и така да действа като възпиращ фактор. Освен това настоящата правна рамка изглежда не е съвсем подходяща за преодоляване на предизвикателствата на цифровия единен пазар, особено по отношение на упражняването на правото на информация, забраните и тяхното трансгранично действие, изчисляването на щетите и възстановяването на съдебните разноски. Понастоящем Комисията оценява функционирането на по-широкообхватната рамка на правата на интелектуална собственост и провежда консултация с обществеността³³ по тези въпроси в съответствие с целите на стратегията за цифров единен пазар и стратегията за вътрешния пазар³⁴. Освен това е важно системите, които позволяват премахването на незаконно съдържание от услугите за хостване след установяване на неговото наличие, да бъдат ефективни и прозрачни и да не позволяват погрешното премахване на законно съдържание. Тези системи, които се прилагат хоризонтално към всички видове незаконно съдържание, са от голямо значение за принудителното прилагане на авторското право, тъй като защитеният с авторско право материал представлява голяма част от съдържанието, за което се подават известия.

Комисията ще предприеме незабавни действия заедно с всички засегнати страни във връзка с въвеждането и прилагането на механизми от типа „следвай парите“ въз основа на подход на саморегулиране, с цел постигане на споразумение до пролетта на 2016 г. Кодексите за поведение на равнище ЕС могат да се подкрепят със законодателни актове, ако това е необходимо за гарантиране на тяхната пълна ефективност.

Що се отнася до **правната рамка за прилагане на правата на интелектуална собственост**, включително авторското право, Комисията ще оцени различни варианти и до есента на 2016 г. ще проучи необходимостта от промяна на правната рамка, като обърне специално внимание на нарушенията с търговско измерение и по целесъобразност ще поясни, *inter alia*, правилата за установяване на нарушители, прилагането на временни и предпазни мерки и забрани и тяхното трансгранично действие, изчисляването и разпределянето на щети и съдебни разноски.

³¹ Правната рамка на ЕС за спазване на авторското право е определена в Директивата IPRED и в някои разпоредби от Директивата за информационното общество.

³² COM(2013) 209 final.

³³ http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=8580

³⁴ COM(2015) 550 final.

Комисията също така извършва цялостна оценка и провежда обществена консултация по отношение на онлайн платформите³⁵, което обхваща и механизмите за **уведомяване и предприемане на действия** и въпроса как действието да остане ефективно с течение на времето (принципът „премахване на съдържание без повторно качване“).

6. ПОДПОМАГАНЕ НА ДЪЛГОСРОЧНА ВИЗИЯ

Авторското право ще продължи да бъде от значение за икономиката, обществото и културата в дългосрочен план. В някои области ще трябва да се осъществява мониторинг на обещанието за диктувани от пазара решения в отговор на нововъзникващи приложения, особено по отношение на трансграничното измерение. В по-общ план ЕС следва да запази готовност да реагира на необходимостта от допълнително сближаване на националните системи в областта на авторското право, тъй като пазарите на съдържание стават все по-тясно свързани и поведението на потребителите се променя в резултат на бързото технологично развитие.

Ефективното и еднакво прилагане на законодателството в областта на авторското право навсякъде в ЕС, както от националните законодатели, така и от съдилищата, ще продължи да бъде точно толкова важно, колкото и самите правила. Потенциалните трудности и пречки пред единния пазар следва да се установяват възможно най-бързо и да се преодоляват чрез подходящи механизми. Комисията ще улесни провеждането на структуриран диалог между държавите членки, за да се гарантира споделено разбиране на правото на ЕС в областта на авторското право и да се стимулира сближаване на националните законодателства, включително по отношение на принудителното изпълнение.

Комисията също така ще продължи да полага усилия за съгласуване на правната рамка с развитието на пазара и с поведението на потребителите, включително изключенията и механизмите за лицензиране. При това тя ще обръща специално внимание на нововъзникващи въпроси, които налагат допълнителен анализ и мониторинг. Комисията по целесъобразност ще организира диалог и допълнителни консултации със заинтересованите страни.

Този подход е основан на постепенно надграждане и е насочен към реализирането на дългосрочна визия за авторското право в ЕС: визия, при която авторите и изпълнителите, творческите отрасли, потребителите и всички лица, засегнати от авторското право, подлежат на едни и същи правила, независимо къде се намират в ЕС. В този контекст при определянето на допълнителната нужда от реформи в правилата на ЕС в областта на авторското право Комисията може да призове за съдействие експерти.

---

³⁵ <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/Platforms>.

Пълното хармонизиране на авторското право в ЕС под формата на единен кодекс за авторско право и единен режим за авторско право би изисквало значителни промени в начина, по който нашите правила работят днес. Областите, които досега са били оставени на преценката на националните законодатели, ще трябва да се хармонизират. Еднаквото прилагане на правилата ще изисква единна юрисдикция за авторско право със свой собствен съд, така че непоследователната съдебна практика да не води до допълнителна разпокъсаност.

Сложността не може да бъде основание да се откажем от тази визия като дългосрочна цел. Независимо от конкретните особености на авторското право и неговата връзка с националната култура, трудности и продължителни срокове съпътстваха създаването на единни режими и единни правилници и в други области на интелектуалната собственост, по-специално в областта на търговските марки и патентите, където тези усилия завършиха с успех.

ЕС следва да се стреми към тази визия по същата причина, поради която прие общо законодателството в областта на авторското право: изграждането на единния пазар на ЕС, процъфтяваща европейска икономика и пространство, в което разнообразната културна, интелектуална и научна продукция на Европа се придвижва възможно най-свободно навсякъде в ЕС.